

Tá forsetin fall

25 ár eru liðin síðani Richard Nixon fór frá sum amerikanskur forseti. Eftir tvey ár við nógvum avdúkingum og hörðum trýsti valdi hann í august mánaða í 1974 at taka seg aftur. Watergate hevði felt týðningarmesta statsleiðaran í heiminum

Eyðun Klakkstein

Tað var framvegis myrkt, tá ein vaktarmaður leygarmorgunin 17. juni í 1972 kom fram á eina opnað hurð í Watergate bygninginum í Washington. Hurðin skuldi verið læst, men onkur hevði við klisturbandi sýrgt fyri, at hon stóð opin.

Vaktarmaðurin varðskógvaði lögregluna, og tá triggir lögreglu-menn í skundi komu á staðið, komu teir fram á fimm mans, sum høvdu brotið inn í høvussætið hjá demokratiska flokkinum, sum lá í Watergate bygninginum. Hesin stóri bygningur rúmaði annars bæði íbúðum, skrivstovum og hotelvirksemi.

Teir fimm mennir vóru handtiknir, og seinni skuldi tað vísa seg, at hendingin var byrjanin til størstu og mest umtalaðu gøluna í amerikanskum politikki nakrantíð – gølan sum fekk navnið Watergate.

Avdúkingarnar í hølunum á innbrotinum hildu fram í tvey ár, til amerikanski forsetin, Richard Nixon, 9. august í 1974 legði frá sær, eftir at bandupptøkur í Hvítu Húsunum fíar dagar frammanundan prógvaðu, at hann visti um umfatandi óreglusemi millum hansara nærmastu fólk og ráðgevar.

Eingin hevur við vissu kunna staðfest, hvat teir fimm mennir ætlaðu sær í Watergate-bygninginum hendan dagin, men mennirnir høvdu myndatöl og avlurtingarútgærð við sær, og henda útgerð skuldi nýast á skrivstovuni hjá demokratiska flokkinum.

Woodward útpurraður 29-ára gamli journalisturin á Washington Post, Bob Woodward, varð henda sama morgunin, sum innbrotið varð framt, útpurraður

av einum av blaðstjórnunum á blaðnum, sum vildi hava hann at skriva um innbrotið. Woodward hugsaði, at hetta var enn ein av teimum keðiligu søgunum – ein av teimum, sum hann hevði skrivað so nógv av í teimum 9 mánaðunum, hann hevði starvast á blaðnum.

Hann gekk stutta teinin til blaðhúsin, har tað var sjón fyri søgn, at tann vanliga friðarligi leygargagurin á blaðnum, við longum kaffi- og matarsteðgi, hesaferð var meira lívligur og hendingarrikur, enn hann plagdi at vera.

Woodward fór í holt við at ringja til fólk, sum kanska vistu okkurt um innbrotið. Hann ringdi til øll tey, hann kundi fáa fatur á í Watergate-bygninginum, hann hevði samband við lögregluna, og hann fór til rættarfundin seinna-partin, tá teir fimm mennir komu fyri ein dómara.

Tað vóru fleiri viðurskifti, sum ikki vóru sum tey plagdu at verða, tá talan var um vanligar innbrotsmenn. Hesir mennir høvdu sínar egnu advokatar, teir vóru væl klæddir, og uppi á einum av monnunum fann lögreglan ein blokk. Í hesum blokkinum var fyrsta slóðin, sum setti teir fimm mennir í samband við amerikanska forsetan – telefon nummur til Hvítu Húsin.

Woodward fekk hug at kanna málið nærri, og skjótt kom hann at arbeiða saman við tí 28-ára gamla Carl Bernstein, sum hevði starvast á Washington Post, síðani hann var 16 ára gamal. Og tað var ikki minst takka veri hesum báðum journalistunum, at Watergate-gølan varð avdúkað.

Kendu seg einsamallar
Bob Woodward og Carl Bernstein arbeiðu saman næstu árin, og

Nixon avrikaði nógv á altjóða leikpallinum, men í tí heimliga var hann drigin við í óreglusemi, sum at enda kostaði honum sessin. Nixon, sum var forseti nummar 37 í USA, doyði í apríl mánaði í 1993

teir vistu slíkt áhaldni og slíkan treystleika sum sjáldan sæst. Teir fylgdu øllum slóðunum, teir ringdu aftur og aftur til fólk sum høvdu vitan í málinum, teir gravaðu øll hugsandi skjøl upp, teir bankaðu á einar dyr fyri og aðrar eftir fyri at tosa við fólk sum kundu siga teimum eitthvørt um málið, og teir góvu ongantíð upp, hóast nógvur mótbúður var.

– Vit kendu okkum rættliga einsamallar fyrstu tíðina, tí tað vóru bara vit sum skrivaðu um málið. Hinir fjölmiðlarnir gjørdur antin einki ella royndu at taka grundarlagið undan okkara søgum, minnist Ben Bradlee, sum var ábyrgdarblaðstjóri á Washington

Post, meðan Watergate leikaði í. – Vit koyrdu allatíðina undir Woodward og Bernstein fyri at fáa teir at skriva fleiri greinar um Watergate. Tað gjørdur teir viku eftir viku, men hinir fjölmiðlarnir gjørdur einki við málið.

Tá tann tiltikin sjónvarpsmaðurin Walter Cronkite viðgjørdi Watergate í tveimum fylgjandi sendingum á ráðini CBS í oktober mánaða í 1972, fóru aðrir fjölmiðlar at taka skrivningina hjá Washington post í álvara. Sendingarnar hjá Cronkite bygdu úti-lokandi á avdúkingarnar hjá Woodward og Bernstein.

Eftir tað kom alsamt størri ferð á umrøðuna og viðgerðina av

Watergate. Nærmastu fólkin hjá forsetanum vóru avdúkaði í at hava skipað fyri umfatandi fregnartenastuvirksemi móti demokratiska flokkinum. Upplýsingar vóru savnaðar um øll hugsandi og óhugsandi viðurskifti, útvaldir mans royndu at oyðileggja herferðir, fundir og annað virksemi hjá demokratunum, pengar vóru savnaðir og nýttir í stríð við lögina, og sum heild var talan um so stórt óreglusemi, sum ikki áður ella eftir er sæð í politiska lívinum í USA.

Haraftur royndu fólkin hjá forsetanum – undir leiðslu av forsetanum sjálvum – at leggja forðingar í vegin fyri kanninagararbeiðnum í málinum.

Nixon gav ákæranum sekk

Í september mánaða í 1972 vóru teir fimm mennir, sum høvdu brotið inn í Watergate bygningin, sendir handan rimarnar. Saman við teimum vóru tveir av fyriskiparunum, sum arbeiðdu fyri Hvítu Húsinum, eisini dómðir.

So við og við vóru fólk, sum vóru tett knýtt at amerikanska forsetanum, drigin inn í málið. Richard Nixon varð noyddur at geva tveimum av sínum nærmastu ráðgevum, John Ehrlichman og Bob Haldemann, sekk, hóast hann leingi dróg á við tí. Tað metti forsetin, hann kendi seg noyddan at gera, fyri at sleppa undan sjálvur at verða drigin inn í málið. Seinni vóru hesir báðir ákærdir fyri at hava mótarbeitt upplýsingararbeiðnum.

Men tá avdúkingarnar vóru komnar so langt inn í Hvítu Húsinum var ikki langur vegur til sjálvan forsetan, og stóri spurningurin var, um forsetin sjálvur hevði verið við til at leggja til rættis atgerðirnar móti demokratunum. Tað noktaði forsetin allatíðina fyri.

Í juli mánaði í 1973 avdúkaði Alexander Butterfield, sum hevði starvast í Hvítu Húsinum, at Nixon loyniliga hevði upptikið samrøður, sum fóru fram á hansara skrivstovu.

Serligi ákærin í Watergate-málinum, Archibald Cox, kravdi at fáa bondini, men tað vildi forsetin ikki, og istaðin royndi Nixon at geva Cox sekk. Tað vildi almenni ákærin Richardson ikki viðvirka til, og so varð hann sagdur úr starvið. Og varamaður hansara reykt eisini út av vaktini, áðrenn tað eydnaðist Nixon at fáa Cox sagdan úr starvi.

Nýggi ákærin í hesum heita máli, Jaworski, læt sær ikki lynda, at forsetin ikki hevði hug at lata bondini frá sær. Hann kravdi at fáa tey.

Í apríl mánaði lat Nixon nøkur bond frá sær, men tey vóru ikki fullfíggjað, og samrøður, sum

Gerald Ford kemur til Hvítu húsin, har hann skal avloysa frá-farna Richard Nixon í forseta-embættinum. Ford varð sitandi í tvey ár, áðrenn hann tapti valið móti Jimmy Carter